

Сучасні підходи до оцінювання технічної підготовленості борців

Коробейнікова Л. Г.^{1, 2}, Ян Хаоцзінь ¹

¹Національний університет фізичного виховання і спорту України

²Узбецький державний університет фізичної культури і спорту

Анотація. У роботі узагальнено та проаналізовано сучасні наукові підходи до оцінювання технічної підготовленості борців різних видів єдиноборств. Показано, що ефективне оцінювання технічної майстерності передбачає поєднання експертних оцінок і кількісних показників змагальної діяльності, що дозволяє комплексно характеризувати рівень технічної підготовленості спортсменів. Результати дослідження можуть бути використані для удосконалення контролю та корекції технічної підготовленості у навчально-тренувальному процесі.

Ключові слова: технічна підготовленість; єдиноборства; оцінювання; підходи; борці.

Вступ. Технічна підготовленість є одним із ключових факторів, що визначають успішність спортсменів у єдиноборствах, адже рівень володіння технічними прийомами, їх ефективність та результативність прямо впливають на перебіг і результат змагальної діяльності (Бойченко та ін., 2023; Тропін та ін., 2025а). Високий рівень технічної майстерності дозволяє борцям швидко і точно виконувати прийоми, адаптуватися до дій суперника та реалізовувати власні тактичні задуми, що є критично важливим у конкурентному середовищі різних видів єдиноборств (Коробейнікова та ін., 2025; Latyshev et. al., 2024). У цьому контексті особливе значення набуває пошук ефективних методів оцінювання технічної підготовленості, здатних об'єктивно відобразити якість та ефективність технічних дій спортсменів, їх структурні та функціональні характеристики, а також інтегрувати експертну оцінку з кількісними показниками змагальної діяльності (Латишев та ін., 2025; Tropin et. al., 2022). Систематичне дослідження і порівняння існуючих підходів до оцінювання технічної підготовленості дозволяє створювати науково обґрунтовані критерії контролю, удосконалювати навчально-тренувальний процес і підвищувати конкурентоспроможність борців на різних рівнях спортивних змагань (Коробейніков та ін., 2025; Тропін та ін., 2025с; Korobeypnikov et. al., 2025).

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами і темами. Дослідження проводилося відповідно до теми науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.9 «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами психолого-педагогічного супроводу» (номер державної реєстрації 0121U108290).

Мета дослідження: узагальнити та проаналізувати наукові підходи до оцінювання технічної підготовленості борців, які представлені у сучасних дослідженнях.

Матеріал і методи дослідження. У процесі дослідження було проведено аналіз науково-методичної літератури, присвяченої проблемі оцінювання технічної підготовленості борців. Пошук джерел здійснювався з використанням електронних наукометричних баз даних, зокрема Google Scholar, за ключовими словами, що стосуються технічної підготовленості, методів оцінювання та контролю змагальної діяльності борців. У роботі застосовувалися методи аналізу, порівняння та узагальнення отриманих наукових даних.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз наукових джерел показав, що оцінювання технічної підготовленості борців здійснюється з використанням різноманітних підходів, які відрізняються за методичними засадами, рівнем об'єктивності та сферою застосування (Тропін та ін., 2025b; Pashkov et. al., 2021). У сучасних дослідженнях простежується тенденція до поєднання експертних оцінок із кількісним аналізом показників змагальної діяльності. Так у дослідженні (Ананченко та ін., 2020), оцінювання технічної підготовленості дзюдоїстів здійснювалося переважно з використанням методу експертних оцінок. Експерти оцінювали якість виконання кидкових технічних дій за низкою показників, зокрема виведення суперника з рівноваги, роботу та положення рук, ніг і тулубу, а також контроль суперника під час виконання кидку та приземлення. Додатково для характеристики рівня технічної підготовленості застосовувалися кількісні показники змагальної діяльності: кількість спроб виконання техніко-тактичних дій, активність, кількість оцінених дій, показники ефективності та результативності виконання кидків, що дозволило комплексно оцінити технічну підготовленість спортсменів у процесі педагогічного експерименту.

У іншому дослідженні (Тропін та ін., 2020) оцінювання техніко-тактичної підготовленості борців здійснювалося на основі аналізу змагальної діяльності висококваліфікованих спортсменів із використанням експертної оцінки відеозаписів поєдинків. Технічна підготовленість характеризувалася системою кількісних і якісних показників, зокрема загальною кількістю технічних дій, реальними та оціненими спробами, ефективністю застосування техніки в стійці та партері, результативністю технічних дій, а також ефективністю захисних дій у стійці й партері. Додатково враховувалися тривалість сутичок, кількість результативних атак, виграні та втрачені технічні бали, що дало змогу сформулювати модельні характеристики техніко-тактичної підготовленості найсильніших борців світу на основі об'єктивних показників змагальної діяльності.

Також, проаналізовані дослідження (Радченко та ін., 2025), які стосувалися змішаних єдиноборств з елементами боротьби: оцінювання технічної підготовленості спортсменів у змішаних єдиноборствах здійснювалося на основі експертного виокремлення та кількісного аналізу системи показників, що відображають техніко-тактичну майстерність. На початку було визначено 25 вихідних показників, які характеризували різні

аспекти виконання техніко-тактичних дій, після чого з використанням кваліметричного підходу та методу головних компонент було виділено найбільш інформативні фактори. На основі узагальнених компонентів сформовано критерії оцінювання техніко-тактичної підготовленості, що дозволяють інтегрально оцінювати рівень технічної майстерності спортсменів і застосовувати їх для контролю та аналізу підготовленості у змагальній діяльності.

Таким чином, результати аналізу наукових досліджень свідчать про різноманітність підходів до оцінювання технічної підготовленості борців залежно від мети дослідження, рівня кваліфікації спортсменів і виду єдиноборств. У більшості робіт технічна підготовленість розглядається як багатокомпонентне явище, що потребує поєднання експертної оцінки якості виконання технічних дій із кількісним аналізом показників змагальної діяльності. Використання комплексних і модельних підходів створює передумови для більш об'єктивного контролю технічної підготовленості та її цілеспрямованої корекції в навчально-тренувальному процесі.

Висновки. Проведений аналіз наукових джерел підтвердив, що сучасні підходи до оцінювання технічної підготовленості борців базуються на комплексному поєднанні експертних оцінок і кількісних показників змагальної діяльності. Найбільш інформативними є методи, що дозволяють одночасно оцінювати якість виконання технічних дій, їх ефективність та результативність у різних умовах змагальної боротьби. Отримані узагальнення можуть бути використані для вдосконалення системи контролю технічної підготовленості борців у навчально-тренувальному процесі.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у визначенні найбільш інформативних показників технічної підготовленості борців різного рівня кваліфікації та їх застосуванні в системі педагогічного контролю.

Література:

- Ананченко, К., Хацаюк, О., Загура, Ф., & Огньова, Л. (2020). Вдосконалення техніко-тактичної підготовленості дзюдоїстів 17-18 років. *Єдиноборства*, 2(16), 4-13.
- Бойченко, Н. В., Шандригось, В. І., & Тропін, Ю. М. (2023). Показники змагальної діяльності висококваліфікованих дзюдоїстів вагових категорій 90 та 100 кг на World judo Championships-Doha 2023. *Єдиноборства*, 4(30), 16-29.
- Коробейнікова, Л., Коробейніков, Г., Тропін, Ю., Докманац, М., & Кербі, Д. (2025). Порівняльний аналіз показників змагальної діяльності на чемпіонатах світу серед борців різних вікових груп. *Єдиноборства*, 1(35), 28-35.
- Коробейніков, Г. В., Тропін, Ю. М., Докманац, М., Керімов, Ф. А., & Байч М. (2025). Аналіз змагальної діяльності борців-медалістів на Олімпійських іграх 2024 року. *Єдиноборства*, 2(36), 33-40.
- Латишев, М., Коротя, В., Ленъ, Ю., Корольов, Б., & Ляшенко, О. (2025). Аналіз ключових етапів становлення олімпійських чемпіонів 2024 року зі спортивної боротьби. *Єдиноборства*, 1(35), 14-20.
- Радченко, Ю. А., Довганінець, О. Л., & Радченко, А. А. (2025). Сучасні підходи до оцінювання техніко-тактичної майстерності спортсменів у змішаних єдиноборствах. *Rehabilitation and Recreation*, 19(4), 194-205.

- Тропін, Ю., Латишев, М., Корольов, Б., & Ляшенко, О. (2020). Модельні характеристики техніко-тактичної підготовленості найсильніших борців світу. *Єдиноборства*, 4(18), 58-71.
- Тропін, Ю. М., Бойченко, Н. В., & Голоха, В. Л. (2025а). Порівняльний аналіз показників змагальної діяльності борців вільного та греко-римського стилів. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 8, 228-232.
- Тропін, Ю., Романенко, В., & Бойченко, Н. (2025b). Показники змагальної діяльності та психофізіологічні особливості елітних борців. *Освіта. Інноватика. Практика*, 5(13), 59-64.
- Тропін, Ю. М., Бойченко, Н. В., & Камаєв О. І. (2025с). Управління тренувальним процесом в спортивній боротьбі з урахуванням сучасних правил змагань. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 5K(191), 201-204.
- Korobeynikov, G., Cynarski, W., Curby, D., Dokmanac, M., Tropin, Y., Latyshev, M., Matkarimov, R., Kerimov, F., Korobeynikova, L., Gaziyeu, S. (2025). Comparative performance analysis between winners and losers in freestyle wrestling at the 2023 World Championship. *Health, Sport, Rehabilitation*, 11(4), 33-45.
- Latyshev, M., Tropin, Y., Pryimakov, O., Curby, D., Dokmanac, M., Baic, M., Korobeynikov, G., Kerimov, F., Khamidjonov, A., & Mirzolim, M. (2024). Greco-Roman Wrestling on the World Stage: Performance Trends and Country Comparisons. *Journal of Martial Arts Anthropology*, 24(4), 33–39.
- Pashkov, I., Tropin, Y., Romanenko, V., Goloha, V., & Kovalenko, J. (2021). Anlysis of competitive of highly qualified wrestlers. *Slobozhanskyi herald of science and sport*, 9(5), 30-39.
- Tropin, Y., Romanenko, V., Cynarski, W., Boychenko, N., & Kovalenko, J. (2022). Model characteristics of competitive activity of MMA mixed martial arts athletes of different weight categories. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*, 2(26), 41-46.

Відомості про автора:

Коробейникова Леся Григорівна – д.біол.н., професор

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Узбецький державний університет фізичної культури і спорту

<https://orcid.org/0000-0001-8648-316X>

E-mail: korlesia.66@gmail.com

Ян Хаоцзін – аспірант кафедри психології і педагогіки

Національний університет фізичного виховання і спорту України

<https://orcid.org/0009-0009-1181-5313>

E-mail: yanghaojin069@gmail.com

Надійшла до редакції 08.01.2026 р.